TDA 18, 2008, Talat Tekin Armağanı

Bir Cevap

Atatürk Akademi istiyordu

Talât Tekin
Dil Kurumu Uzmanlarından

«Ulus» Gazetesinin 23 ve 24 Ağustos tarihli sayılarında Sayın Bülent Ecevit'in Akademi ve Türk Dil ve Tarih Kurumları konusunda iki yazısı yayımlandı. Bu yazılarda, F. R. Atay tarafından ortaya atılan ve Milli Eğitim Bakanlığınca benimsenen Türk Dil ve Tarih Kurumlarının bir akademi halinde yeniden teşkilâtlandırılması fikrine şiddetle itiraz edilmektedir. Sayın Ecevit, bu fikrin Atatürk'ün vasiyetine aykırı olduğunu, gerçekleşmesi halinde Dil ve Tarih Kurumlarının kapatılacağını, halbuki her iki kurumun ayrı ayrı yaşayabilmesini teminat altına almak için Atatürk'ün onlara özel gelir kaynakları bıraktığını, istenirse bu iki kurumun dışında bir akademi kurulabileceğini söylüyor. Biz sayın yazarın gerek asıl fikri aksettiriş tarzının, gerekse buna dayanarak ileri sürdüğü düşüncelerin gerçeklere aykırı olduğunu sanıyoruz. Bu hususu, delilleri ile birlikte belirtmeğe çalışacağız.

Sayın Ecevit, Türk Dil ve Tarih Kurumlarının akademi haline getirilmesinin bu kurumların kapatılması, Atatürk'ün yaptıklarının yıkılması olacağını iddia ediyor. Halbuki F. R. Atay'ın teklifi Türk Dil ve Tarih Kurumlarının kapatılması olarak anlaşılamaz. Sayın Atay, yazısında, Türk tarih araştırmalar için de, Türk dil araştırmaları için de artık sükûnetli ve soğukkanlı ilim devrine girmek zamanının geldiğine işaretle Türk Tarih ve Dil Kurumlarının bir akademi olarak yeniden teşkilâtlandırılması teklifinde bulunmuş, Atatürk'ün fikrinin de bu olduğunu hatırlatmıştı. Böyle bir teklif, söz konusu kurumların kapatılması değil, ancak bunlara daha ilmî bir hüviyet verilmek istenmesi tarzında anlaşılabilir. İlim kurumlarını akademi haline getirmek istemek onları geliştirmek istemekten başka türlü yorumlanamaz. Kaldı ki Tarih ve Dil Kurumları bir akademi halinde yeniden teşkilâtlandırılsın diyenler bu kurumların gelirlerine el konulmasını, bu gelirlerin başka işlere harcanmasını da istiyor değiller. Tarih ve Dil Kurumları, yine Atatürk vakfıyla fakat bu sefer akademi çatısı altında, ilmî çalışmalarına devam edeceklerdir. Kurulacak akademinin öbür ilim dallarını ihtiva edecek enstitü hükümet bütçesinden yapılacak eklemelerle çalışacaktır. Atay'ın teklifi budur. Hal böyle iken Tarih ve Dil Kurumlarının kapatılacağı endişesine kapılmak tamamiyle yersiz ve gereksiz bir telâştır.

Sayın yazar, Atatürk'ün Tarih ve Dil Kurumlarını ileride bir akademi olarak yeniden teşkilâtlandırmak fikrinde olduğuna da inanmıyor. Bu gerçeğin Sayın Atay'dan başka şahitleri ve delilleri de vardır. Atatürk'ün en yakınlarından biri olan Prof. Afetinan, «Atatürk'ten Hâtıralar» adlı eserinin muhtelif yerlerinde, Atatürk'ün bu fikrinden bahsetmektedir. İşte bu kitaptan birkaç satır: «Tarih Kurumu'nun hedefini Atatürk, akademi olmakta görür, Tarih Fakültesinin ise bu akademiye Türk ve Türkiye tarihi üzerinde çalışacakların yetiştirileceği bir irfan yuvası olmasını isterdi» (s. 147). «Atatürk, Tarih ve Dil Kurumlarının istikbalini akademi olmakta görürdü» (s. 182). Yine Atatürk'ün yakınlarından biri olan, Dil Kurumu'nun (o zamanki adıyla Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin) ilk genel sekreteri Ruşen Eşref Ünaydın da, «Atatürk, Tarih ve Dil Kurumları» adlı hatıralar kitabında, şöyle demektedir: «Bu iki kurum, gelecekteki Türk Akademisinin ve Türk Enstitüsünün iki şerefli öncüdür» (s. 67).

Atatürk, Tarih ve Dil Kurumlarının akademik çalışma yoluna girmelerini daima istemiş, Tarih Kurumu'nun sağlığında bu yola girmekte oluşunu görmekten büyük sevinç duyduğunu, muhtelif vesilelerle, belirtmiştir. 1937 yılı Meclis açış konuşmasında bu iki kurumdan şöyle bahsetmişti: «Türk Tarih ve Dil Kurumlarının, Türk milli varlığını aydınlatan çok kıymetli ve önemli birer ilim kurumu mahiyetini aldığını görmek, hepimizi sevindirici bir hâdisedir. Tarih Kurumu; yaptığı kongre, kurduğu sergi, yurt içindeki hafirler, ortaya çıkardığı eserlerle, şimdiden bütün ilim dünyasına kültürel vazifesini ifaya başlamış bulunuyor». Aynı yıl, Dil Kurumu Merkez Heyeti üyeleri ile birlikte yediği bir yemekte de, şu konuşmayı yapmıştır: «Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına ilelebet iştirak edecek değilim. Tarih Kurumu'nun kuruluşunu takibeden yıllarda, tarih üzerine, arkadaşları teşvik için beraber çalıştım; nihayet bu Kurum teşkilâtlandıktan ve çalışmalarına hız verdikten sonra, Tarih Kurumu'nun mesaisine karışmıyorum. (Kurum üyeleri bildikleri gibi akademik çalışmalarına devam ediyorlar. Dil Kurumu çalışmalarına da münasebetim böyle olacaktır. Dil âlimlerimin, mütehassısların akademik çalışmalarına müdahale etmiyeceğim. Sizin de (sofrada bulunan Dil Kurumu Merkez Heyeti üyeleri) mesailerinizi ilmin son verimlerine uydurmanız gerektir.

Bu deliller ortada iken, Atatürk'ün, Tarih ve Dil Kurumlarının akademik yolda gelişmesine taraftar olmadığını söylemek gerçeği bilmemek veya bile bile inkâra çalışmak demek değil midir?

Sayın Ecevit, Atatürk için, «Kendisi dilese idi, uygun görse idi, yaşarken, bu iki kurumu kaldırıp yerlerine bir akademi kurdurabilirdi. Bu yola gitmemiştir. Demek ki her iki Kurumun da o halleriyle yaşamasında fayda görmüştür.» diyor. Atatürk'ün, sağlığında, iki Kurumu birleştirip akademi kurmamasının sebebi açıktır. Vasiyetini yazdırdığında Tarih Kurumu yedi, Dil Kurumu altı yaşında idi. O devirde bu kurumlar için tarihçi ve dilci bulmak bir mesele idi. Dil Kurumu'nun ilk Merkez Heyetinde akademik unvanı olan tek dilci vardı: Ragıp Hulûsi Özdem. Dil araştırmaları, baştan beri, amatör dilcilerle yürütülmeğe çalışılıyordu. Atatürk ilim çalışmalarının bu elemanlarla yürütülemiyeceğini anlamış olduğu içindir ki Tarih ve Dil Kurumlarına uzman, bilgin yetiştirmek maksadiyle Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesini kurmuştur. Memlekette Dil ve Tarih Kurumlarına yetecek nitelik ve sayıda bile uzman bulunamadığı bir devrde akademi kurulamıyacağı açıktır. Akademi boş bir bina değil, bir bilginler ve dünya çapında şöhretler topluluğudur.